

Høringssvar «Det viktigste først»

Pårørendealliansen er en frittstående paraplyorganisasjon som skal arbeide for å forbedre pårørendes interesser og rettigheter, uavhengig av hvem man er pårørende til. Pårørendealliansen skal synliggjøre pårørendes utfordringer i alle livsfaser og være en aktiv pådriver i utformingen av en pårørendepolitikk i Norge som sidestiller alle pårørendegrupper. Vi har i dag 22 medlemsorganisasjoner som tilsammen har nær 380 000 personer tilknyttet seg, som medlemmer eller som ansatte. Pårørendealliansen skal være kunnskapsbasert og innhente kunnskap fra og samarbeide med nasjonale og internasjonale organisasjoner og fag- og forskningsmiljøer»

Rundt 800 000 personer er til enhver tid i en pårørendesituasjon til noen nær dem som er syke og eldre. De legger ned estimert 110 000 årsverk i uformell omsorg, noe som tilsvarer nær halvparten av hva kommunene selv har av ansatte i kommunale helse og omsorgstjenester. (137 000 :2016)

Våre 2 Pårørendeundersøkelser i 2016 og 2017 viser klart at det er utfordringer for pårørende og familier som yter omsorg. Mange opplever at enkelte grupper får mer støtte og hjelp enn andre ut fra hvem som har sterke organisasjoner eller at rettigheter er tydeliggjort eller koblet til diagnoser og tilstander.

Det som skjer med pasienter og brukere angår også de som står nær dem, pårørende, familier, venner og andre som stiller opp. Med den økende dreiningen til hjembasert omsorg, rehabilitering og pasientnær behandling, vil dette også medføre konsekvenser for de som bor rundt. Vi vet at ca 50 % av de som er pårørende bor i samme hjem som den de er pårørende til.

Med dette som grunnlag er det essensielt å løfte inn i prioriteringsarbeidet at pårørende og familier må sikres en mer helhetlig inkludering. Det må også tas tydelige hensyn til dem. Kommunene må tak i hvordan de vil at pårørende og familier som står rundt pasienter og brukere sikres å være en egen part i prosessene som skal gjøres, at de inkluderes, informeres, får nok opplæring og veiledning samt avlastning og hjelp.

Vi velger å besvare bare det ene punktet det som etterspørres:

Om prioriteringskriterier i helse og omsorgssektoren slik utvalget legger det frem, er et egnet virkemiddel for å sikre likeverdige kommunale helse- og omsorgstjenester?

Vi vil svare på dette ut fra å prioritere at for oss betyr dette å ta vare på og være sikret likeverdig hjelp og støtte som pårørende. Vi er glade for at Blankholmutvalget har skrevet mye om pårørende, tydeliggjort utfordringer og tatt med mange innspill som vi kom med under innspills-møtet og i brev av 18.04.2018

Vi viser igjen til Veileder for pårørende i helse og omsorgstjenesten:

<https://helsedirektoratet.no/retningslinjer/parorendeveileder#h%C3%B8ringsbrev>

Denne legger godt grunnlag for hvordan Spesialisthelsetjenesten skal samarbeide med kommunene for hvordan ivareta og følge opp pårørende og familier. Det oppfordres til at kommunene skal utarbeide en egen plan og strategi for dette.

Vi har den 6 mai 2019 avsluttet en diagnoseuavhengig pårørendeundersøkelse om hvordan pårørende opplever ulike sider av det å samarbeide med kommuner. Undersøkelsen er ikke klar men vi ser noen store tall som vi kan gjengi noen av her, ut fra 4500 besvarelser:

- 7 av 10 pårørende opplever å ikke få finne eller få informasjon i kommunen
- 7 av opplever ikke at kommunene tar hensyn til deres eller familiens situasjon når det fattes vedtak
- 6 av 10 opplever at de utnyttes som pårørende
- 9 av 10 sier de mener pårørendes stemmer må være representert i kommunenes råd og/eller utvalg, for å ha en stemme i systemet

Regjeringen gjentok i Granavoldenplattformen at det skal legges frem en Nasjonal strategi for pårørende i 2019. Arbeidet med denne er i gang nå og det skjer flere innspills-møter nå

Vår kommuneundersøkelse viser dette at det er viktig at den Nasjonale strategien for pårørende som kommer i 2019 følges opp med en kobling mot prioriteringer og at kommunene må få et tydelig ansvar for å lage systematisk plan for pårørende. Dette vil sikre en mer likeverdig situasjon for alle og ikke kobles til ulike diagnoser eller at de som har høyest stemme får mest eller riktig hjelp. Da får de ikke likeverdig hjelp eller riktig prioritering som den viktige parten de er.

Vi foreslår at dette gis som en klar bestilling til KS: Å sørge for at kommunene har planer for hvordan pårørende skal få informasjon, veiledning, støtte og hjelp, avlastning og oppfølging .

«Det viktigste først» er for oss at det gis klare føringer for samarbeid med pårørende og familier , så dette blir et helt sentralt punkt i kommunenes egne overordnede planer og i samarbeid med spesialisthelsetjenesten. Det er riktig prioritering!

Med vennlig hilsen

Anita Vatland

Leder

Anne-Grethe Terjesen

Fagsjef